

Нюор

9

2015

6+

Жанатайланы
Омар

ISSN 0207 - 6543

Шахмырзаланы Саид

МАЛКЪАР ТАУЛА

Таракъ-таракъ къаялары,
Тюрлю къушла уялары,
Чыранлары, бугъойлары,
Ата журтум – малкъар таула!

Тёппелери кёкге жете,
Ахшамлары – салкъын кече,
Кёк туманла сизге кече,
Тамашалла малкъар таула!

Кем-кёк, жашил талалары,
Малла кютген аталары,
Жашла ёсдюрген аналары,
Дармандыла малкъар таула...

Кийимлеринг акъдандыла,
Череклеринг къардандыла,
Терк сууларынг – толкъунлула,
Унутулмаз малкъар таула...

Талаларынг – тюрлю чечек,
Малларынгды сютлю эмчек,
Тауларымды бузлу кенчек,
Кёз жарыгъым – малкъар таула!

Кёкге узалып жулдузлагъа,
Кырдык берип къозулагъа,
Махтанаса кёк бузлагъа,
Къан тамырым – малкъар таула!

Сууукъ, зауукъ шауданларынг,
Гелеулюдю къауданларынг,
Терендиле шорхаларынг,
Жан тамырым – малкъар таула!

Тюрлю-тюрлю тереклеринг,
Татлы-татлы кёгетлеринг,
Оюу-оюу этеклеринг,
Танг жарыгъым – малкъар таула!

Саулукъ берген нарзанларынг,
Накъут-налмас хазналарынг,
Къушла жырлай – назмуларынг,
Нюр чырагъым – малкъар таула!

Жандырады жер жулдузла,
Ариудула малкъар къызла!
Жалпакълада – къой, къозула,
Ау пюбюнде – малкъар таула!

Туманладан – мыйыкълары,
Не ариуду къыпыкълары!
Хычыуунду салкъынлары,
Сизде ёлейим, малкъар таула!

Къайтып келдик сизни ючюн,
Сизни суйюп ёлюр ючюн,
Кёп термилдик сизни ючюн,
Жаным-къаным – малкъар таула!

Ант этебиз сизни ючюн,
Биз келгенбиз сизни ючюн,
Жан берликбиз сизни ючюн,
Жашнасынла Кавказ таула!

24-чю декабрь, 1956 ж.,
Тёбен Чөгем

1-чи СЕНТЯБРЬ — БИЛИМНИ КҮНЮ

Ариу кызыкчыла бла жигит жашчыкыла, «Нюр» журналны окъуучулары!

Сентябрь ай байрам айды — сизни жангы окъуу жылыгыыз башланады. Бир-бирле школгъа биринчи кере келедиле. Ала 1-чи классны окъуучуларыдыла. Алагъа сакъ болургъа кюрешигиз. Асламыгыыз а, жай узуну солуп келип, сизге деп, ариу ремонт этилген салкъын класслада стол артларына къайтып олтургъансыз. Шуёхларыгыыз, устазларыгыыз — сизден, сиз аладан тансык-лыгыгызызны ала, жайда кёрген затларыгызызны эсгерликсиз, аланы юслеринден кеп хапар айтырыкысыз, жазыу ишле бардырлыкысыз. Алай бла, сизни жашауугъузда сабийликни бек магъаналы жылпырындан бири башланады.

Бусагъатда, компьютер кенг жайылгъан заманда, школда окъугъаныгыызгъа да андан билим кыошуп, сиз кеп сейир затха юйренирге, кеп билирге боллукъсуз. Кыарачыгыыз, сиз анда билген затларыгызызны юсюнден айтсагыыз, ата-аналарыгызызны, аппаларыгызызны, ынналарыгызызны кёллери къалай кётюрюледиле! Ала сизни кеп билгенигиз бла ёхтемленедиле. Алай эсе уа, келигиз, бютюнда иги окъуюкъ, кеп билейик, кеп затха юйренейик! Кеп билген, кеп усталыкыгъа, ариу хунерге юйренген адам ариу жашайды. Аны бла кълмай, кыралына, миллетине да кеп игилик этеди, махтау да келтиредиле. Аплахны ахшылыгызындан, бюгюн бизни — малкъар миллетни — кесибизни академиклерибиз, профессорларыбыз, дуниягъа белгили жазыучуларыбыз, артистлерибиз, режиссерларыбыз... бардыла. Ала аллай бийикликге, сизнича заманларында кеп окъуп, алай бла жетишгендиле. Аны эсигизде тутугъуз. Жангы окъуу жылыгыыз магъаналы болсун!

«Нюр» журналны редакциясы.

ОКЪУГЪАН

КЪАЛАЙ ИГИДИ!

Мусукаланы С.

Энди мен гитче тыйюлме,
«Букварым» бар, дефтерим!
Хар кюнден школгъа жюрюйме,
Топ-толуду портфелим.

Харфланы барын билеме:
Буду «А», ма бы уа «Н».
Аланы бирге тиземе,
Ючюнчю да — алдагы.

Биринчи сёз юч харфданды,
Бек татлыды ол манга:
Къурагъан сёзюм «АНА»-ды,
Тынчды, бек тынч окъургъа.

Мен «Н»-ны «Т»-гъа бурсам а,
Ол «АТА» деген болур.
Экисин да окъусам а,
Къууанчым топпа-толу.

Аппаны да, амманы да
Бир ариуду атлары!
Алагъа деп, харфланы да
Бир да тынчды тапханым.

Окъугъан кълдай игиди! —
Хар харфны да танысанг,
Хар бири энчи белгиди,
Сен сойгенча салынса.

ТЮЛКЮ БЛА КИРПИ

Бир ариу сары тюлкую, чегет ичинде айлана, арып, терек тибюнде жатып, солуй турганлай, аны къаты бла, сыртында ийнелерине алма чанчылып, кирпичи озганын кердю.

Тюлкую анга сейирсинип къарап турду. Кирпи, дагыда ызына къайтып, энтта бир алма алып кетди. Сора тюлкую, аны алай ташыганын онгунмай: «Бу ким эсе да...» – деп, аны аягы бла сермеди. Алай этгенлей, аягына чыганала чанчылдыла.

– Ой-ой, эй... сен кимсе?! Сыртындагыла неледиле? Аягымы ачитдыла, – деди ол, аягындан тутта.

– Мен кирпичиме, ала уа ийнеледиле. Ала мени жауларымдан къоруулайдыла! – деп ангылатды кирпичи.

– Ала кесинге уа чанчылмаймыдыла? – деп сорду тюлкую.

– Мен ийнелерим бла тууганма. Ала бла мен аш ташыйма. Бёрюню керсем а, башымы ичиме жыйып, ийнели топчук болуп къалама. Ол заманда бёрю мени ашайлмайды, – деди кирпичи.

Тюлкую, аны ийнелерин жаратып:

– Манга да керек эдиле быллай ийнеле, – деди. – Бир кере, бёрю сюрюп, мен да къачып, бугунургъа жер тапмай, кёп айланганма чегет ичинде.

– Билемисе, тюлкую, ма алайда итбурун терек барды, аны бутагын сындырып, юсюнге жабышдырсанг, манга ушал къаллыкъса. Ол заманда бёрю сени ашайлмаз, – деп, анга акъыл юйретди кирпичи.

Тюлкую, ол оноуну жаратып:

– Кел, экибиз да барып, итбурун терекни бутагын мени юсюме жабышдырайыкъ, – деп тиледи.

Экиси да итбурун терекни къатына бардыла. Алайда, аны бутагын къалай сындырыгъа билмей, тегерегине айландыла. Къайсы узалса да, жютюлери чанчыладыла. Алайлай къатларына, томала-томала, тегерегине къарай, айыу келди.

– Эй, шуёхларым, не ишлейсиз былайда? – деп сорду ол.

Кирпи, бир иги жумушну мажарганча, омакъланып, аны алпына жууукъ барып:

– Тюлкую, юсюне чыганала жабышдырып, менича болургъа излейди. Биз аланы къалай алыргъа билмей турабыз. Ай, маржа, бир болуш! – деди.

Тюлкую да, бир иги иш этерге излегенча, итбуруннга къарап:

– Айыу, сен манга бир бутакъ сындырып бер. Кирпича болургъа сюеме. Бёрю, къуууп жетсе, мени ашайлмай къалырча. Эл таба барып, анда бир тауукъ-зат керсем, урламай къоялмам.

Иеси билсе, ызымдан сюрюр, жетсе уа, мен башымы букдурсам, кирпи сунуп кьояр, – деп тиледи.

Айыу, кьулакь артын кьашый:

– Эй, сен тауукьдан сора жукь нек ашамайса? Чегетде кьаллай бир зат барды! Не кеп чыгана жабышдырсанг да, сен тюлкей кьаллыкьса, кирпи болалмазса, – деди айыу.

Тауукьну сагьынганлай, тегерегине кьарап:

– Айыу, сен аны татыуун билмей, андан айтаса былай. Дуния башында андан татлы болмаз! – деп, тюлке терен ахсынды.

Айыу, терекден бутакь сындырып, тюлкею юсюне салды. Тюлке, кьууанч аплы болуп, манга энди ким не зат эталлыкьды дегенча, тегерегине кьарады.

– Сау бол! – деп, кьалын кьуйругьун ары-бери ойната, кетип башлады.

Кирпи бла айыу, ызындан кьарап:

– Тюлке болуп туугьан не хазна кирпи болалыр, – дедиле.

Тюлке уа, юсюндегиле да терек бутакьлагьа илине, жер-жерине чанчыла, кирпиге ушагьанына асыры кьууангандан, жукьну сан этмей бара, бир семиз мылыкьга тюбади. Сора аны бир кьыйырындан кемирип башлады. Алайгьа кеп турмай берию да жетди. Тюлке, кьоркьаракь болуп, анга орун кьоя, бир жанына жанлады. Берию:

– Бу чыгьаналаны не этесе, тюлкею? – деп, сейирсинди. – Энди мен сени ашаймазлыкь суна болурса. Былай келчи, бир кьабып керейим, – деп, тюлке таба атлады.

Тюлке, юсюне, берию да кьарап:

– Мени, кирпинича, чыгьаналарым бардыла, ауузунгу ачытырыкьдыла, ашайма десенг, – деди.

Берию, тишлерин да кьыжылдата:

– Ашайма десем, мени бир тюлке чыгана тыяллыкь тойюлдю! Келчи, тюлке, татыуунгу бир керейим, – деп, тюлкею тутаргьа чагды.

Алай а айыу, аны аллына чыгьып:

– Тохта берию! Тюлке, кирпи болуп,

тауукь урларгьа барады. Сен анга тийме, – деди.

– Тюлке, юсюне чыгьанала салып, кесин не бек тюлендирсе да, тюлкей кьалпыкьды. Кьабайыкь да кьояйыкь, – деп тохтады берию.

– Берию, сен кеп жерледе айланаса, ашарыкь да табаса, кьой муну! – деп, айыу бериюге таякь кетюрдю.

Берию, абына-сюрюне барып, тюлкею юсюне жыгьылды. Чыгьанала ачытхан болур эдиле:

– О-о хахай, бери чабыгьыз! Сырымдан бошадым! – деп кьычырды. – Тохта-тохта сен, тюлке, манга энгта бир тюберсе, мен санга бюпон этгенинги кергюзюрме!

Тюлке, юсюнде чыгьанала да жержерге илине да, жунчута, берию, улуп, чегетде бериюлени барысын да жыйып кьояды деп, кьоркьуп, алайдан кьачып кетди.

Гуртуланы Мариям

(фольклоргъа ушатып)

**Боллукъ —
бёркден
белгили**

Агъачдагъы дугъумла топпа-толу битгендиле,
Таулу жашчыкъла ёчешгендиле, эришгендиле.
Ёчешгендиле ала, ким кёп дугъум жыяр деп,
Дугъумладан ашап, къайсыбыз терк тояр деп.

Бёркчюлерине ала къара дугъум жыйгъандыла,
Толгъан бёркчюклерин а жерге салып къойгъандыла.
Андан сора сабийле ойнаргъа къайтхадыла,
Дунияда не бар, не жокъ жашла унутхандыла.

Ингир ала къайтышдыла элге чёрчек жашчыкъла.
Аман сейирге къалып, кётюрюлдюле къашчыкъла:
— Ой мен не этдим! — дейди туудукъчугъу ыннагъа. —
Мен агъачха къайтырем, бёркчюпомю алыргъа! —

Ынна къайда унар эди жашчыкъ артха къайтырын.
Бу халарны сюеди ол жаш аппагъа айтырын.
— Дугъумсуз да тёзерек, — деди жашха чал аппа. —
Жигит бёркюн тас этген — ма олду уллу хата.

Бёрксюз жашны адамла жигитге санамайла,
Узакъ жерге чыкъгъанда, нёгерликге алмайла, —
Аппа турду, тебреди къара, терен орманнга,
Анты барды аппаны ол бёркчюкню табаргъа.

Орманны жырып чыкъгъанча, аппа бек кёп айланды,
Бутуна уа бир чырмауукъ ахыр къаты чулгъанды.
Аппа узалды энишге, юзерге ол кырдыкны —
Къолуна илинип къалды быстыр — юч да жыртыкълы.

Тёгерекде дугъумла уа ары-бери жайылып,
Жерни къара балчыгъы да юслерине жагъылып.
Ала тойюл аппаны шёндю эсине келген,
Аякъдан тюшдю эсе жабышып тургъан кишен.

Аппа букъу быстырчыкъны мычымай ёрге алды,
Къагъып-согъуп, къаты бюклеп, онг хуржунуна салды.
Быстырчыкъ не болгъанын, мен айтмасам да, сен бил,
Бёрчюк табылгъанына сен кёлюнгден къууанып, юп.

Аппа толтурду кесини аллында салгъан борчун,
Туудугъун бёркню сыйларгъа тамам юрётир ючюн.
Халкъда бош айтылмайды эрттегили нарт сёзю:
«Боллукъ — бёркден белгили», — нарт сёзю — акъыл кёзю.

Заман жетди — туудукъ болду аты чыкъгъан ийнарал,
Акъылбалыкъ! Анга къарап, ийнаралдан юлгю ал!
Бизни таулу жашчыкъла Ата журтну сюелле,
Ийнаралча, батыр болуп, кёрпе бёркле киерле!

Учама полден-голге,
Сана да кёр – минг кере!
Кьонуп, тинтип, айлана,
Жыяма бал таракъла.
Ашагъыз да балымы,
Чыгъарыгъыз хакъымы –
Ётюп кетмегиз, малтап,
Жюрюпоз, мени аяп.

(чигригъиз)

ЭЛБЕРМЕ

Ариу, жылы жай кюнде
Учама полден-голге,
Урлукъланы чачама,
Гюл кёзлерин ачама.
Къанатларым – ариула,
Гюл эм кюн боялула.

(кенече)

Чапъракъда, бутакъда
Жюрюйме, аула согъа,
Мен айланама алай –
Чибин тута да, ашай.
Аякъларым а – сегиз!
Сиз ийнана эсегиз.

(хулу)

Хоча туююлдю ишим –
Мени суюмейди киши,
Кир затха кьонаса деп,
Микробла жаяса деп.
Мен а, поз да кьоннганлай,
Тюз да онгум болгъанлай,
Къанатларымы сылап,
Бетчигими ариулап
Кюрешеме, кюреше,
Кирсизлеге эрише.

(чигригъиз)

Ичге эсе да белим,
Кесимча он кётюрдюм!
Салам башлы юйюме
Турама ташый жуокле.
Башым ауур кесимден –
Акъллыдан, эслиден!
Жауун жауса, къачама,
Къургъакъ жерге бугъама.

(жужжукъ)

Жылыу бере башласа,
Жерден кырдык къараса,
Мен бурнуму эгейме,
Эм къабып тебирейме
Адамланы, малланы –
Къаны болгъан затланы.
Мени сакълайды макъа,
Узун тилин узата.

(ураулу)

Кертиланы С.

Светлана Вьюгина

ЗОЗУЛЯГЪА МУЗЫКА

Жай келгенлей, мени ыннама элтиучюдюле. Таматала айтханнга кёре, саулугъуму иги этер ючюн, тылпыу эте тургъан сют ичерге керекме мен. Ыннамы уа Зозуля деп бир тынчлыкъсыз, кылыкъсыз, уруучу ийнеги барды. Ох, ол аллай хыличиди! Ол аллай аман затды!..

Къарачыгъыз аны не этиучюсюне: бир кере угъай, кёп кере да, билмегенча этип, челекни аягъы бла уруп, сютюн тёкдюрюп къояды. Кесин чибинледен къоруулагъан сылтау бла, куйругуу бла ыннамы ургъан кезиулери да болгъанды аны.

Болсада аны бир иги иши барды – ол кёп сют береди. Хар кимге да жетеди аны сютю, таматалагъа да, сабийлеге да, жууукълагъа да, къоншулагъа да. Ма ол иги иши ючюн, не этсе да, Зозулягъа кечилип барады. Нек десенг, ол бош ийнек туююлдо, рекордсменкады! Аны юсюнден бизни район газетибизде окъуна жазгъандыла бир кере, былай да былай, Николо-Урюпино деген элде рекордсмен ийнек жашайды деп.

Ыннам Зозуляны бек сюеди. Зозуля уа – ыннамы киштигин – Уюкъчукну.

Уюкъчук Зозулягъа «концерт» этсе, анга тынгыларгъа битеу къоншу сабийле жыйылыучудула. Ол къалай болгъанын суратлайым сизге.

Ма ыннам ийнекни сауаргъа хазырланады. Жылы суу бла аны эмчеклерин жуады, ариу айта, аланы таза быстыр бла къургъакъсытады, челекни алагъа жууукъ элтеди. Ол заманда Уюкъчук, аны къатына олтуруп, ызлыкълы какалары бла тюклю жухчугъун ышыйды. Сютню биринчи таякълары челекни даур этдирип тебирегенлей, тауукъланы къанкъылдагъанлары, итлени юргенлери, бал чибинлени зуулдагъанлары, Уюкъчукну макъыргъаны да бирге къошулуп, айтылып башлайдыла.

Бизни сибир киштигибиз аллай жырла айтады, аны керти да жырчы сунарса! Зозуля уа ол заманда, «концерте» тынгылай, тыншчыкъ сюелип турады, аягъын окъуна тепдирмейди.

Музыкагъа тынгыласала, ийнекле кёп сют бергенлерин алимле бусагъатда билгендиле, бизни Уюкъчук а ол затны эртте окъуна сезген эди. Ма аны ючюн кёп жылы сют да ичгенди. Халал болсун!

ХАЛКЪ АЙТЫУЛА

БАРДЫМ, БАРДЫМ ТАУЛАГЪА

Бардым, бардым таулагъа,
Тау башында – бир къала,
Ол къалада – тохана,
Тоханада – беш толкю,
Хар биринде – бир поттю.

Гюттюлени мен къапдым,
Тюлкюлеге эт атдым,
Ала этлени ашалла,
Оюн къурап башлалла.

ЖАУ, ЖАУ, ЖАУУН, ЖАУ!..

Жаулу поттю берейим,
Сабан битип кёрейим.
Къуй, къуй, къуй, жауун,
Иссиликни жуу, жауун.
Къуймакъ, къалач берейим,
Ындыр толуп кёрейим.
Кюп поттюле туурайым,
Чыпчыкъ болуп учайым,
Суу сюммекден уртлайым!..

Чычхан балачыкъ бла киштик

(азербайджан халкъ жомакъгъа ушатып)

Бир жол чычхан балачыкъ, тешигинден инжикёз башчыгъын къаратып:

– Кел, къарындашла болайыкъ, – деди, аны чыгъарын сакълай, эригип тургъан киштикге.

– Сен манга къарындаш болаллыкъ тюйюлсе, – деди киштик.

– Не-е-к? – деп, чычханчыкъ сейирге къалды.

– Да нек болуб а, зымпыкъ болсанг – бир, урлака болсанг – эки, хыличи болсанг – юч, андан сора не сылтау излейсе? Ол халларынг бла сени ким да къарындашха аламыды, сагъыш эт, – деп, киштик чычханчыкъгъа аралды.

– Бир кесек къоркъакъма ансы, не урлака, не хыличи уа тюйюлме, – деди

чычханчыкъ ёпкелеген ауаз бла.

– Хау, хау! Ма мен да алай сунуп турама! Къапчыкъланы да мен тешеме, гумуланы, кюфлени да мен къармайма, алаймыды?

– Да сен а, шуёхум, жукъ ашамаймы кечинесе да? – деп, чычханчыкъ киштикге соруу бла жууап этди.

– Мен тилеп алама, сен а, соргъан-оргъан этмей, тапсызыракъ тюшген затны сыпыртып кетесе... Охо, болсун сен айтхан, болайыкъ къарындашла! Алай, айтып къояма: алдагъанынг билсем, ашап къоярыкъма, аны эсингде бек къаты тут, – деп, киштик бла чычханчыкъ алай жарашдыла.

Чычхан бала анга бек къууанды,

сора ала бирге жашап башладыла.

– Киштик, къарындашым, бусагъат-да бир хатабыз жокъду, ач болуп кыйналмайбыз, жубанырыкъ зат табылады. Къыш жетсе, не боллукъбуз ансы. Кюзню берекети тауусулмай турмаз, кел, бир кысыдырыкъчыкъ этейик, – деди чычханчыкъ кюнлени бир кюнюнде.

– Угъай демейме, – деди киштик.

– Адамла мени, эспегенлей, бир зат бла уруп, къатдырып къоярыкъдыла. Андан эсе, юйлеге сен айлан. Жау чайкъала тургъан юйге тюбесенг, этиучюнгча, бир-эки шор макъырсанг, берирле санга бир жаларыкъ. Алай-алай эте, жыйылыр къышха бир зат.

Чычхан къарындашыны бу айтханына да киштик угъай демеди. Юйлеге айланган тынч болмаса да, киштикни хайырындан аслам жаучукъ жыйылды. Къошунчукъга салып, «къарындашла» экиси да бир бирге болушуп, жауну терек тюбюнде басдырдыла.

Къыш босагъада болгъанда, чычхан киштикни алдар акъылгъа кирди.

– Хо дей эсенг, жууукъларыма жетип келирем, – деди, кёзюне къарамай.

– Бар, алай кёп мычыма. Теркирек къайт, – деп жууаплады киштик, – ишибиз кёпдю.

Киштик бла саламлашып, тюз да юйден чыкъганлай, чычханчыкъ тюзюнлей жау букъдурулгъан жерге къууулду. Къошунну чыгъарып, бир кесегин ашап, жангыдан жерине салып, юсюне-топуракъ къуйду. Тёгерекге-башха къа-

рай, жубана, кюнюн кеч этип, юйге алай къайтды.

– Къалай эдиле жууукъларынг? – деп сорду киштик.

– Жокъ эди хаталары. Келгениме бек къууандыла, несин айтдыраса – сыйладыла, тансыкъладыла! Терк-терк келмейсе деп, тырман да этдиле...

– Эй-я, таланган, жанлары кыйнамай, жокълай тур, алай эсе.

– Сен угъай демесенг...

Къошунда жауну бошагъынчы, чычханчыкъ, киштик къарындашындан эркинлик ала, «жууукълары жокъларгъа» юйден терк-терк кете турду.

Бир кюн киштик:

– Алан, ол жау къошунубуз къалай эсе да бир хапарыбыз болмай турабыз. Кел, бир къарап келейик, – деди.

– Бююнден башха кюн тапмаймыса, арыгъандан ёле турама. Бир башха кюн къарарбыз...

– Угъай, тебире! Артда солурса.

Къошунну чыгъарып къарасала – жау жокъ!

– Ай, налат, антынга ёлюп тураса да, нек ашагъанса жауну?

– Мен ашамагъанма...

– Муну юсюнден экибизден ёзге бир жан да билмей эди! Ы!

– Кесинг ашап, манга нек атайса?

– Аллай бирни кесимлей къалай ашар эдим?

– Алгъа азчыкъ, артда кёбюрек, дагъыда бир кесек...

– Болду! Энди ангыладым къаллай жууукълагъа баргъанынгы. Алдасанг, ашарыкъма деген эдим, эсингдемиди? Мен сёзлерин тутмагъанладан тюйюлме! Жанынга тиймесин! – деп, киштик чычханны къол аязына жыйды.

– Биз экибиз къарындашлабыз! Къарындашын ашагъан боламыды?! – деп, чычхан дыгаласха къалды.

– Болмайды, хау, – деп, киштик ётюрюкюнню жутду да къойду.

Ботталаны Рита

БИЗГЕ КЕЛГЕН КЪАГЪЫТЛАДАН **Бизни Кязимге**

Ёмюрледен жарытхан чырагыбыз,
Барыбызны да бек сыйлы аппабыз,
Сен айтханны биз унутмай барабыз,
Терсине да бурулмайын къалабыз.

Шимал Кавказы сен айтхылы жашы,
Таугъа ушаш, оюлмазпыкъ къаласы.
«Мёчюланы Кязим!» – дейбиз, махтана,
Унутма, жаш тёлю, сый бер сен анга.

*Геннадий Коммодов,
Шалушка эл*

Атакагъа бара, Биаз бир аягына акъсай башлады, эки кере жыгъылгъан окъуна этди. Алай душман окопну къыйырына уа биринчи жетди. Атып, немец солдатладан бирин жыкъды, экинчисин а секирип, аягы бла уруп, сюнпюсю бла окоп тюбюне чанчды. Душманладан кёбюсю чыгъалмады окопладан.

Бизникиле алайны алгъанда, Биаз, окоп ичинде олтуруп, къараса, сол аягыны тюбю – жалан. Олтаны кесилип, чурукъну башы уа – бут ортасына ёрге кетип. Минаны сыныгы, тюз да бритва бла кесип алгъанча, чурукъну табанын, олтанын да алып тура эди...

Сууукъдан Биазны аягы кёгерип башлады. Биаз аны сылагъанлыкъгъа, жыпымы боллукъ эди? Ол да болушмады. Бизни солдатладан къайсы эсе да Биазгъа жаппажангы чурукъла узатды. Биаз аланы алыргъа унамады.

– Суймейме, душманлыкъыладыла, – деди.

Нёгерлери урушуп, кийдирдиле. Кийгенден сора уа:

– Тюз да, алмай-салмай, фриц кеси! – деп, кюлдюле.

Аны эшиттенлей, биягы Биаз олтуруп, чурукъ бауларын тешип башлады. Алай нёгерлери чурукъланы тешерге къоймадыла.

Урушну аты ёчюлсюн!

Ата журтубузгъа уруш кирди,
Дуниягъа жарсыу кюн келтирди.
Эр кишиле кетдиле урушха,
Къатышыргъа деп анда согышха.

Адам улуна къыйынлыкъ жетди:
Анда не кёл адам ёлюп кетди!
Сабийлери, юйлери да – ёксюз.
Аналары кёл жилимукъ тёлкю.

Кёпле уруш аулагъында къала,
Юйдегилерине ачыу сала,
Сау тёрт жылны баргъанды ол уруш
Бошалмайын къанлы, отлу жумуш.

*Жылкыбайланы Диана,
Огъары Малкъар*

Жашау мычымайын барады алгъа,
Керти сёзле къойгъанды ол къагъытда.
Саргъалсала да ол къагъытла эртте,
Келедиле бизге къайтып дерс бере.

Билимди дунябызны жарыгы,
Эртте айтханды Кязим бизге аны.
Мёчюланы Кязимди ол –файгъамбар,
Аны жазгъанын окъугъан кёл табар

Урушда былал да болгъан эди

*Жылкыбайланы Альбина,
Огъары Малкъар*

Ёлгенлени жуумай басдырдыла
Сау къалгъанла, душмандан къан ала,
Уруш отун сынап айландыла,
Душманланы артха къайтардыла.

Къолсуз, бутсуз келгенле болдула,
Алай ала Хорлам болдурдула,
Бизни ючюн аямай жанларын,
Бизни ючюн аямай санларын.

Унутмайыкъ биз ол къыйынларын,
Бийикге кётюрёйик сыйларын,
Эсибизде къалырча ёмюрге,
Юлпю бола жангы тёлюлеге.

АНА ТИЛ

Алтууланы Зухра,
3-чю школ

Не кѣпдю дуняда миллетле,
Анга кѣре – алада адетле,
Анга кѣре жери, тили энчи,
Алай болду бек алда, биринчи.

Аллах алай юлешгенди бизге,
Хурмет эте ана тилибизге,
Алгышланы, сѣзлени игисин –
Эрттегили тюрк тилни бирисин.

Ана сютю бла келеди тилим,
Аны татлылыгыын эртте билдим:
Айта эди манга бѣлляу анам,
Къалкъый эдим олсагъатлай тамам.

Ана тилим – алгышланы тили,
Миллетликни шартларындан бири.
Тау халкъыбыз сау къадарда жашар,
Ариу тангны жыры бла башлар.

Келе келди Уллу атадан ол,
Ныхыт эсе, гюллю эсе да жол.
Алтын хазна ана тилим манга,
Келди, эртте игиледен къала.

Учуз этген сени болмаз онглу,
Даражасы аны болмаз толу,
Эниш болур ъз намысы, сыйы...
Ана тилсиз жашау этген къыйын.

Къурманланы Хаджи-Мурат,
18-чи школ

Биз устазыбыз Анна Мухтаровна бла Нальчикни Атажукин атлы паркына баргъанбыз. Анда Ёмюрлюк отну къатында Анна Мухтаровна бизге Уллу Ата журт урушну, анда къазауат этгенлени юслеринден хапар айтханды. Биз а, ары келгенле эшитип тургъанлай, ол темагъа назмула окъугъанбыз. Мен Мусукаланы Сакинатны «Хорлам кюн» деген назмусун айтханма.

Биз, жашчыкъла бла къызчыкъла, уруш аулакъллада жан берген жерлешлерибизни, бизни къарт аппаларыбызны жигитликлерин бир заманда да унутургъа керек туюклубюз.

Сур. Нѣгерланы Самираныдыла,
Огъары Малкъар, 1-чи школ.

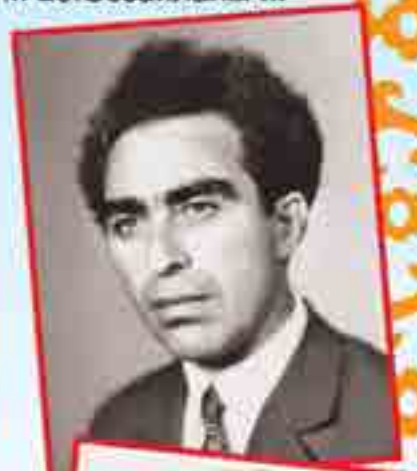
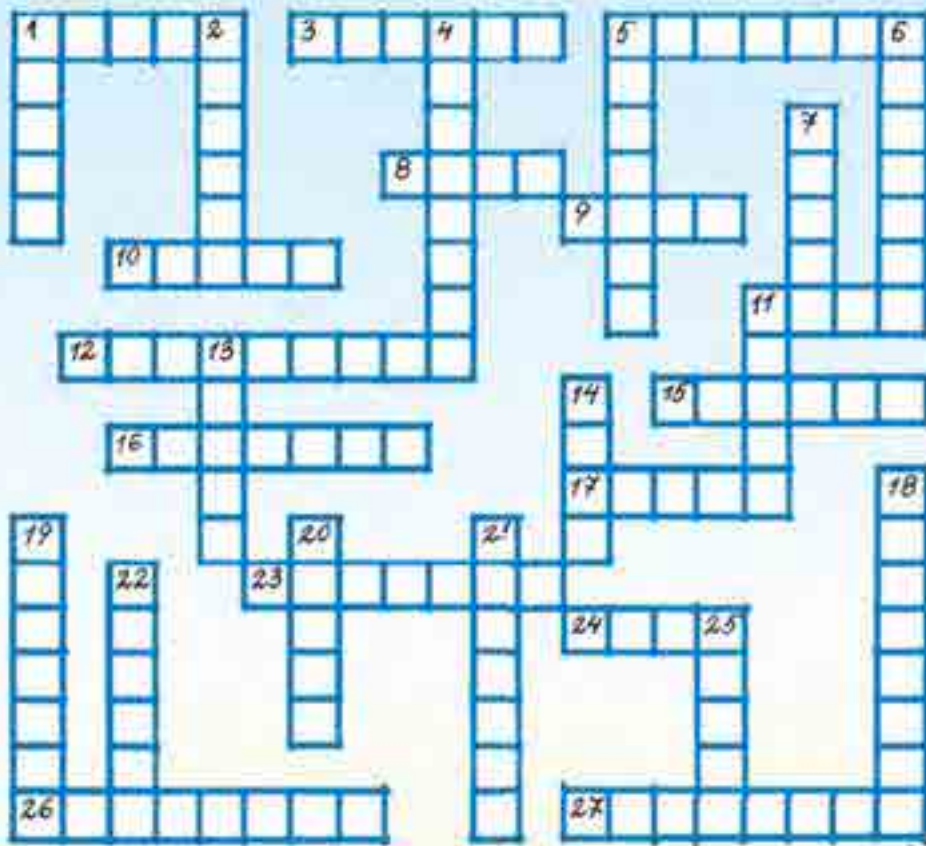

СѢЗВЕР МАЛКЪАР ЖАЗЫУЧУЛА

Онѡдан солгъа: 1.Мѡчюланы
 ... 3.Къулийланы ... 5.Мокъяланы ...
 8.Шахмырзаланы ... 9.Тѡппеланы ...
 10.Чыпчыкъланы ... 11.Ахматланы ...
 12.Залийханланы ... 15.Гытгыуланы
 ... 16.Ѣлмезланы ... 17.Гулаланы ...
 23.Мусукаланы ... 24.Боташланы ...
 26.Шауаланы ... 27.Мотталаны...

Башындан энишѡ: 1.Отарланы...
 2.Табакъсойланы ... 4.Ахматланы ...
 5.Бепайланы ... 6.Зумакулланы ...
 7.Хочуланы, Гуртуланы ... 11.Додуланы
 ... 13.Будайланы ... 14.Кациланы ...
 18.Къулийланы... 19.Мѡммеланы, Гадий-
 ланы ... 20.Шауаланы ... 21.Токумаланы
 ... 22.Толгъурланы ... 25.Созайланы ...

ТАНЫШАЙЫКЪ:

Мен Хапаланы Алияма.

Мен а Жанатайлары
Каринама.

Мен а — Бердиланы Алия.

Ежемесячный литературно-художественный журнал для детей
«НПР» («Свет»)
№ 9 — 2015 г.

Выходит
с января 1982 года
На казахском языке

Учредитель:
Госком КБР по печати и массовым
коммуникациям — издатель,
Общественная организация «Союз
писателей КБР».

Главный редактор
С.МУСУКАЕВА

Редакция:
Л. ЖАБЕЛОВА
Л. ДЖАНГУРАЗОВА
Р. БОТТАЕВА
М. ТАБАКСОВ
Р. ШАБАЕВА

Художественный редактор
М. ОРАКОВА

Рис. Л. Паровой

Свидетельство о регистрации
ПИ № ТУ07 - 00102 от 24.12.2014г.
Управление Федеральной
службы по надзору в сфере связи,
информационных технологий и
массовых коммуникаций по КБР

Подписано в печать
15.08.2015 г.
Выход в свет
30.09.2015 г.
Формат 60 x 90 1/8
Бумага мелованная
Тираж литературная
журналистика рублевая
Печать офсетная
Усл. ар.-сет. л.
Усл. печ. л. 2,
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж 1500 экз.
Заказ 141
Индекс 73908
В розницу — цена свободная

Адрес редакции:
360000, г.Нальчик,
ул. Гоголюк, 6.
Тел.: 42-37-27;
42-14-19.
Адрес издателя:
360000 г.Нальчик,
пр.Ленина, 5

Отпечатано
ООО «Тетраграф»
г.Нальчик, ул. Ленина, 33